

Szokolczay Lajos
SZÖG-ART '19

A Széphárom Községi Tér kiállítása

Mi új mondható el az 1992-ben alakult szegedi SZÖG-ART Művészeti Egyesület-ről? Az új is régi: működik. A csaknem három évtized alatt a szellemi közösséget az önkifejezői forma kiteljesítésére használó aktív csapat több mint kétszáz hazai és külföldi kiállítást rendezett. S az égiszük alatt létrejött, évente közös élményt s találkozást nyújtó Plein Air Nemzetközi Alkotótelepen pedig eddig tizenhat nemzet csaknem kétszáz művésze vett részt.

Mindezt lehet az izzásig fokozni? Lehet. Méghozzá avval, hogy a friss (vagy eddig kiállításon nem szereplő) munkák folyamatosan a közönség elé kerüljenek. A múlt évi nagyszerű dunaszerdahelyi tárlat után, íme, itt egy újabb kollekción. Hogy meggyőződhesünk az alkotókat hajtó – ösztönző – motor erejéről? Arról is, de még inkább eme lendülettel készült művek egyediségéről. Huszonnégy szegedi, illetve a városhoz kötődő képzőművész – festő, grafikus, szobrász és iparművész – arra tett hitet, hogy a zajló, irányzatok versenyétől sem mentes kortárs képzőművészeti életben úgy mutasson *szellemi egységet*, hogy közben az egyéni arculat is minél jobban lássék.

Mert lehet csoportként működni – nyilván az egymásra gyakorolt hatás (technikai újdonságok kicserélése stb.) nem lebecsülendő –, de a kiválás kockázatos öröme a legfőbb szempont. Az egyedi, senki mással össze nem keverhető arc (aura) megteremtése. Amit látunk, az bizonyosság – jól kivehető karakterek „össztánca”. Irányzatok, alkotás- és gondolkodásmódok, képszerkezetek stb. – figurális, absztrakt, organikus, konstruktív – szemléje.

A figura- és alakrajz kezd elveszni lassan, de ha Lóránt János Demeter bravúros tusrajzát (*Halványodó emlék*) vagy Eszik Alajos vagabund, hol biblikus indíttatású (*Szent Kristóf*), hol metropoliszban táncoló színes grafikáját nézzük (*Reggeli Dzsinnel*), az alakok énekelni kezdenek. S ez elmondható Darázs József néprajzi gyökerű, földéhségű, jelimádatokkal telített madonnájáról is (*Magna mater*). Sinkó János festményein pedig a játék-alakok farsangi táncot járnak, az óramutató járásával azonosan pörögnek. Deák Zoltán grafikáival a félfurális alakrajz és a nonfiguratívba hajló látásmód között egyensúlyoz. A valóságábrázolás módja? Az átszemléltetett figurák szokvány-kalitkából való kitekintése.

Láthatni, mi minden – szerkezeti újdonság, némelykor a szürrealizmusban megmerülő jókedv, nyelvöltögető sziporka, a háttér elengedése – kell ahhoz, hogy az újdonság formák életre keljenek. Az izgalmat csak fokozza, ha az organikus

létszemlélet bizonyos konstruktív, a kép szerkezetét fölöttébb meghatározó (mér-tani) elemekkel párosul. Halla Tibor olaj-vásznait látván, különösképp a föld sebeit betakaró megannyi színes (zöld-sárga) mezővel, a művész eme alkotásmódnak tudora. Gál Lehel gomolygó felhői széttörik – megvilágosítják – a komor hasábok közé zárt világot, míg Pataki Ferenc zöld-fekete dzsungel épp a *Kelet felől* jövő fényvel válik – itt is a konstruktív építkezés a lényegi erő – üzenetközvetítővé: nincs az a vihar, ami a Föld lámpását semmissé tehetné.

Molnár Sándor a művészkönyvkiadó szenvedélye mellett (*Egy könyv az ábeli könyvtárból*) a betűvel díszített testtel valóságos úrlényt formáz – két félkorongból és egy teljes korongból áll a C figurája –, míg Szabó Tamásnak (miként a festmény címe közli) egyetlen *Mozdulat* elég ahhoz, hogy az organikus lét jelezte kiszakadás drámáját elénk hozza. Arany Sándor több látószögből alakított világa fölöttébb azért különleges, mert az alkotó a szakralitás felé nyújtó (fotóalapú?) fényvilágban – *Életjel, Oltalom alatt* – éppoly otthonosan mozog, mint a finoman átszűrt, tompa fények alkotta táj festménnyé való emelésében (*Hajnal a Tiszán*).

Serényi H. Zsigmond a konstruktívok között is mester. A fehéren fehérrel már Tóth Menyhért csodát művelt. Eme fehér izzást fordította tudatos érlelődés foly-tán, főképp a térkapcsolatokat vizsgáló, a ragasztott feszes zsinórok alkotta mértani formába. A fehér alapon a jelirányú színmélységeket a halvány és erő-sebb szürkék csak fokozzák (*Térkapcsolatok, Tér-Centrum-Kép*). A SZÖG-ART-on belül a nonfiguratív ábrázolásnak is akadnak hívei. Ha a drámai absztrakt oly eleven, mint Bíró Ildikó (*Invázió*), Marosi Katalin (*Emlékeim*), Sejben Lajos (*Tavaszpont*) vagy a lírát és drámát egyként mutató Zombori László *Jégmezője*, akkor az érzelmi háttér híven közvetíti a kedélyvilág változásait.

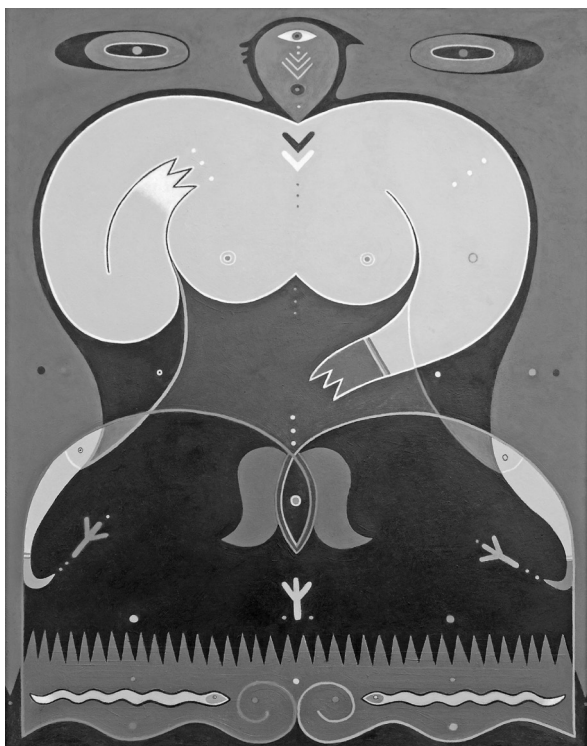
Több olyan egyesületet ismerek, amelyekben alig-alig szerepelnek az anyaggal dolgozó művészek: szobrászok, keramikusok, üvegművészek. A SZÖG-ART-éből a szempontból is különleges, hiszen a festőecset, a rajztoll áldozói mellett, akarva-akaratlan igazodván a sokszínűséghez, ugyancsak többféle irányzat művelői alkotnak. Lett légyen portrészoborról, domborműről, az emlékezetet ébren tartó reliefről szó, a gondos mivesség, az anyagszeretet, a nyitott s zárt felületek összhangja stb. a művek sajátja.

Kalmár Márton kisbronz (*Gabi*) és Fritz Mihály domborműve (*Szalay Ferenc*) a hagyományosabb, de sosem lebecsülendő formázást képviseli. Különösen érdekes a nemrég meghalt hódmezővásárhelyi-szegedi mester, Szalay előtti főhajtás, hiszen az ülő póz (gondolkodó festő) eleganciáját egy, a háttérben lévő saját festmény, a szárkúpokkal teli táj „bronzképe” hitelesíti. Farkas Pál földre tekintő, rajta egy kis földgömböt néző, kubista beütésű egy-tömb alakjában (*Barcsay*) benne van minden – konokság, határozottság, világgra nyitottság –, ami a kortárs magyar piktúra egyik legnagyobbját jellemzi. Amit látunk: talpon álló szikla.

Szathmáry Gyöngyi triptichonja – ebből is látszik, hogy a már említett mester pályája, sorsa mennyire beleivódott a szegedi alkotókba – szintén Szalay Ferenc életművének erőteljes, bronzban megvalósult látomása. A jelképekkel (angyal, Nap, Hold, ló) dúsitott, biblikus felhangú nyitott és zárt terek, némelykor áttört felületek hű kifejezői egy példázatos művészsorsnak (*In memoriam Szalay Ferenc I–III.*).

A többféle anyagot (bronzot, vasat, követ, fát) az önkifejezés szolgálatába állító Székó Gábor a letisztult konstruktív formák – huzalok között is föld felett lebegő „kavics”, egymás terhét viselő, simára csiszolt fatömbök – erejében hisz. Az ecset mellett a térbeli kiterjesztést is kedvelő Sejben Lajos szobrai modern gólemek (*Erőd*), furcsa, modern korunkat is megfricskázó nyitottsággal (*Könyvoltár*).

Popovics Lőrinc andezit-üveg és andezit-üveg-márvány kompozíciója (*Lélekvitortla, Princípium*), valamint Kovács Keve kör alakú olmozott üveglakka (*Tondó kompozíció*) mestermű. Az előbbit a térbeliség fátyollengése, az utóbbit az eltolt keresztoszarak által négy részre (organikus, ipari stb.) vágott világ színekben is különleges összhatása avatja szimbólumértékűvé. Brzozka Marek magas tűzű kerámiáinak (*Maszk I–II.*) modern korunk bújóska-játéka adja a karaktert.

Darázs József: *Magna Mater*
80×60 cm akril, farost (2019)

Debreczeny György

ilyenkor minden más

kollázs Tandori Dezső A meghívás fennáll című művéből

az egyszeri gyerek azt kérdezte
az utazótól visszarepül-e a madár
a kéményre vagy az ing nyakára
ez a kérdés válasz nélkül maradt
mert csöngettek
a kéziratot hozták utolsó javításra
és az utazó azt mondta a napfényt
nem fogjuk lespórolni magunkról
lemezjátészó vezetékei futottak a mélybe
az utazó lejátszotta rajta a kéziratot
most már délelőtt van
ilyenkor minden más mondta
gyakran kapta magát azon
hogy a sportújságot olvasás helyett
a lemezjátészón megforgatja
ahogy most a javítandó kéziratot
július van állati komolyság
hát szóval egészen röviden most csak
egyebekről majd legközelebb
adjon tanácsot mit tegyünk
mert ami jobb nem lehet
az mindig rosszabb lehet csupán
és csupán egyre hosszabb a rövid
szóval mit gondol visszarepül-e
a kémény az ing nyakára
ezt kérdezte az utazótól
egyszer az egyszeri madár
mikor a kisgyerek csöngetett
a kézirat vezetékei lefutottak a mélybe
ilyenkor minden más
mondta a lemezjátészó
és a leggyorsabb fordulatszámon
kiolvasta a sportújságot
és az utazót